Sárosi-Blága Ágnes

INNOVÁCIÓ, TÁRSADALMI BEÁGYAZÓDÁS, VIDÉKFEJLESZTÉS

Bevezető

A székelyföldi térséget érintő gazdasági és társadalmi kihívások a tudományos és fejlesztéspolitikai érdeklődés középpontjába helyezik az innovatív agrárkezdeményezések és agrárvállalkozások társadalmi beágyazódásának problematikáját. Mivel ez egy újszerű megközelítés a térségben, jelen tanulmány célja az ide vonatkozó, példaértékű szakirodalmi anyagok segítségével olyan szempontokat, fogalmakat ismertetni, amelyek hozzájárulnak a beágyazódás mint társadalmi jelenség kutatásához, valamint fejlesztéspolitikai javaslatok megfogalmazásához.

A téma aktualitását és fontosságát jelzi az a szakmai paradigmaváltás, amelynek következményei térségünk vidékfejlesztési gyakorlatában is kezdtek megjelenni: a vidékfejlesztés átstrukturálódása, strukturális alapok elérhetősége, helyi, innovatív kezdeményezések. Mivel a pozitív változások ellenére a térség még mindig nem mondható versenyképesnek, az új szemlélet kapcsán érdemes alaposabban szemügyre venni azokat a gyakorlatokat, amelyek fejlesztéspolitikai ösztönzés révén hozzájárulhatnak a térség fejlődéséhez (Sárosi-Blága – Székely 2016). A székelyföldi térségben az innovatív agrárkezdeményezések és agrárvállalkozások képeznek egy olyan csoportot, amely tevékenysége révén, az új vidékfejlesztési paradigma szemléletében, a térség igényeihez és sajátosságaihoz igazodva képes összekapcsolni a helyi és külső gazdasági folyamatokat (Van der Ploeg, 2000).

A témának továbbá fontosságot ad néhány társadalomtörténeti előzmény is, ugyanis erre a térségre mindig a külső fejlesztési támogatás által bekövetkező változás volt jellemző. Példaként lehet említeni a szocialista ipartelepítést, innovációs hullámokat, a magyar állam által támogatott iparosítást, amely a modernista paradigmához igazodva a fejlődést minden esetben statisztikai mutatókkal – számok, méretek, fogyasztás, foglalkoztatás – mérte (Laki – Biró, 2001). Ez a fejlesztési paradigma a társadalmi kérdésekkel kevésbé foglalkozott, így

a beágyazódás szemléletének és módszertanának ebben a térségben nincs előzménye (a helyi elitek beágyazódási kérdéseivel részletesebben foglalkoztunk a 2016-os Domus Szülőföld Pályázat keretén belül).

A már említett európai szakpolitikai fordulat vidéki térségekben fontossá teszi a stratégiai fejlesztési szempontok újragondolását, valamint a társadalmi kötődések gazdasági szempontú figyelembevételét. A modernista paradigmával szemben a szubsztantív paradigma szerint ugyanis előtérbe kerül az inkluzív növekedés, a társadalmi részvétel, a belső adottságokra alapozott fejlesztés (Van der Ploeg és társai, 2000; Shucksmith, 2010; Ward, 2002; Murdoch, 2000).

A beágyazódás fogalma és jelentősége

A beágyazódás elsősorban a helyi vagy regionális fejlődési folyamatokhoz szorosan kapcsolódó jelenség, amely az új vidékfejlesztési elméletek keretén belül a társadalmi kapcsolatok fontosságára hívja fel a figyelmet. Ebben a megközelítésben azok a vidéki területek és közösségek képesek fenntartható fejlődést generálni, amelyek a gazdasági tevékenységeket sűrű, nem csak gazdasági kapcsolatokra kiterjedő hálózatokon belül szervezik. Vállalkozások esetében több kutatás beszámol arról, hogy azok sikeresebbek, amelyek kiterjedt kapcsolatrendszerrel rendelkeznek, és jól integrálódnak a helyi környezetbe (Young, 2010). Ezekben a folyamatokban többek között fontos szerepe van a szereplők identitásának, attitűdjeinek, szimbolikus cselekvéseknek, helyi szokásoknak, a szereplők közötti bizalomnak, formális és nem formális kapcsolatoknak, tudás interakciónak egyaránt.

A beágyazódás gazdasági szempontú elemzése a szociológiában elsősorban Granovetter (1985) nevéhez fűződik, aki tanulmányában azt a klasszikus kérdést vizsgálta, hogy a társadalmi kapcsolatok milyen mértékben befolyásolják a gazdasági viselkedést és az intézményeket. A hivatkozott szerző szerint ez attól függ, hogy a gazdasági tevékenység milyen mértékben beágyazott a társadalmi kapcsolatok rendszerébe. Granovetter (1985) ezzel a megállapításával szociológiai, antropológiai, történelmi és politikai szempontból is újszerű megközelítést hozott létre a szociológiában, ugyanis a gazdaságot sokáig a modern társadalom különálló szegmensének tekintették, amelyet kizárólag a gazdasági tranzakciók határoznak meg.

A beágyazódás megközelítés a gazdasági antropológiában a szubsztantivista iskolához (Polányi, 1944; Anrensberg és Pearson, 1957), a történelemben és a politikatudományokban pedig a morális gazdaság ideológiájához (Thompson, 1971; Scott, 1976) kapcsolódik (idézi Granovetter, 1985: 482). A társadalmi faktor (a szereplők normái, szokásai és viselkedése) gazdasági szerepének elismerése egy hosszú folyamat volt a gazdaságelméletekben, amelyet Granovetter (1985) részletesen tárgyal. A szerző munkásságával azt hangsúlyozza, hogy még a legkomplexebb gazdasági tevékenységeket is befolyásolják és strukturálják a személyes, nem piaci kapcsolatok és kötelezettségek.

A beágyazódás fogalmát és jelentőségét nagyon sok szerző, sokféle megközelítésben tárgyalja. Például Uzzi (1996) nevéhez kapcsolódik a jelenség helyi szintű értelmezése, aki szerint a helyi hálózatok a bizalom, az információ és a kockázatkezelés mentén tudnak előnyöket szerezni (idézi Floysang és Sjoholt, 2007: 206).

Más szerzők (például Philipson és társai, 2006, Lowe és társai, 1995, Bathelt és társai, 2004) a helyi tényezők figyelembe vétele mellett a külső kapcsolatok és hatások egyenértékű fontosságát hangsúlyozzák (idézi Floysand és Sjoholt, 2007:206).

Mivel a beágyazódásnak ténylegesen vannak endogén és exogén tartalmai is (Ray, 1998), a jelenséget több szinten meg lehet ragadni és tárgyalni. Térségünk esetében, különösen az agrárinnováció témakörben, a beágyazódás helyi szintű megközelítéseit, endogén tartalmait célszerű figyelembe venni: a bizalom, informális szabályok, tudásmegosztás, attitűd, együttműködési kapcsolatok. Ez szorosan kapcsolódik a kulturális beágyazódás fogalmához, amely Johannison és társai (2002) szerint olyan cselekvéseket jelöl, amelyekben a cégek, az informális intézmények és a helyi vállalkozói kultúra közötti információcsere informális szabályok szerint történik. Ez különösen periférikus területen lévő kisvállalkozások esetében jelentős, ahol a kulturális beágyazódás elősegíti a társadalmi tőke generálását és ilyen értelemben a fejlődést. Christopher Ray (1998) szerint a kulturális markerek fontos erőforrást képeznek a vidékfejlesztésben. A beágyazódás endogén tartalmai kapcsán figyelembe kell venni azt is, hogy a túlzott mértékű beágyazódás fejlesztési szempontból korlátokat is generálhat: olyan csoportviselkedés és belső kapcsolatrendszer alakulhat ki, amely ellenáll az átstrukturálódásnak és a fejlődésnek (Floysand és Sjoholt, 2007: 210).

A vidékfejlesztés új elméleti megközelítései és a beágyazódás fontossága

A továbbiakban, a teljesség igénye nélkül olyan tanulmányok áttekintésére kerül sor, amelyek a társadalmi beágyazódás és a gazdasági fejlődés összefüggéseit tárgyalják vidékfejlesztési megközelítésben. Az ismertetett témák, kiindulópontok, kutatások a szocio-gazdasági stabilitás kapcsán kerültek a vidékfejlesztési érdeklődés középpontjába, és térségünk esetében a beágyazódást elemző szempontrendszer kidolgozásában hasznosíthatók.

Helyi beágyazódás és fenntartható fejlődés

Floysand és Sjoholt (2007) tanulmánya a vidéki területek változásai és szocio-gazdasági fejlődése kapcsán foglalja össze a beágyazódás jelenségének fontosabb elméleti megközelítéseit. Az idézett szerzők szerint a gazdasági fejlődés szempontjából a társadalmi megközelítés révén válik lehetővé a beágyazódás különböző szintjeinek és formáinak értelmezése. A hivatkozott szerzők a norvégiai Stryn község ipari környezetének változásait elemzik a földrajzi és a kulturális beágyazódás szempontjából, felhívva a figyelmet a társadalmi szegmensek fontosságára. Habár térségünkhöz viszonyítva eltérő az elemzett földrajzi egység területe és a sajátosságai is, az esettanulmány fontosabb következtetéseit mégis érdemes figyelembe venni. Az egyik legfontosabb következtetés az, hogy Granovetter (1985) elméleti megközelítésére visszavezetve szükséges a gazdasági kapcsolatok társadalmi szempontú újragondolása, ugyanis az ipari környezet közösségi mezőbe beágyazott, amelyben a kooperációt a megosztott gyakorlatok és szabályok határozzák meg. A tanulmány bebizonyítja, hogy annak ellenére, hogy a helyi folyamatokat külső hatások befolyásolják, az átstrukturálódásban a közösségi mező a fő mozgatórugó, amelyen belül a helyi szereplők nyitottsága, rugalmassága határozza meg a fejlődést. Ennek következtében a szocio-gazdasági stabilitás feltétele a társadalmi szegmensek közötti egyensúlyteremtés és az életképes közösségek létrehozása. Mindez nyilvánvalóvá teszi, hogy a vidéki területek nem támaszkodhatnak kizárólag fentről irányított fejlesztési intézkedésekre, és a fenntartható fejlődési folyamatok érdekében lokális szituációtól (földrajzi, kulturális és történelmi sajátosságok) függő stratégiákat kell kidolgozniuk.

Verseny és kooperáció. A különböző gazdasági szektorok közötti együttműködés fontossága

Young (2010) a vidékfejlesztés új elméleti megközelítései kapcsán hívja fel a figyelmet a helyi, kis- és középméretű vállalkozások, valamint az azok közötti együttműködés jelentőségére a komplex vidéki gazdasági folyamatokban. A helyi társadalmi és gazdasági sajátosságok fontosságát hangsúlyozó regionális fejlődési szakirodalomban a beágyazódás a szereplők közötti interakció feltétele. A hivatkozott szerzők 181 vállalkozás esetében végeztek struktúraelemzést egy kanadai régióban. A tanulmány eredményei arra hívják fel a figyelmet, hogy az eltérő külső és belső kapcsolathálózattal rendelkező vállalkozásokhoz eltérő versenyképességi tényezők kapcsolódnak, és azok a vállalkozások a legversenyképesebbek és legfejlődőképesebbek, amelyeket a szektoron belüli és szektorok közötti beágyazódás, azaz változatos kapcsolatrendszer jellemez. Az informális hálózatok vidéki térségek esetében sokkal jelentősebbek, mint városokban, éppen ezért a tanulmány amellett érvel, hogy a vállalkozói hálózatokat vizsgáló szakirodalom jobban kellene fókuszáljon a vidéki térségekben működő vállalkozásokra, valamint a hely és a lokalitás jelentőségére.

A 2007 és 2008 között végzett kutatás vállalkozástulajdonosok és menedzserek személyes megkérdezésére irányult. A Port Hardy nevezetű régió 278 bejegyzett vállalkozása közül 181 esetében készült interjús felvétel, ami lehetővé tette a stratégiák, a folyamatok és a teljesítmény átfogó, komplex elemzését. Young (2010) három vállalkozás-típust különített el: (1) kizárólag helyi piacra orientált (61%), (2) kizárólag külső piacra orientált (26%), valamint (3) külső és belső piacra egyaránt orientált (13%) vállalkozások. A külső piacra irányuló vállalkozások csoportjában a szerző további két kategóriát különített el: az aktívan és passzívan külső piacra irányuló vállalkozásokat. Az aktív kategóriába tartozó vállalkozások olyan külső piacra irányuló tevékenységet folytatnak, amely a régiótól teljes mértékben független (például számítástechnikai szolgáltatások, web fejlesztés). A passzív kategóriába tartozók pedig olyan leányvállalatok, alvállalkozók, akik a helyi térben, helyi embereken, külső szereplők által irányított helyi szolgáltatásokon keresztül lépnek kapcsolatba a külső piaccal. Ez a megkülönböztetés azért volt fontos, mert a passzív, de külső piacra orientált vállalkozások éppolyan jelentősek a helyi beágyazódás szempontjából, mint a kizárólag belső piacra orientált vagy a vegyes tevékenységet folytató vállalkozások.

A tanulmány fontosabb következtetései közé tartozik, hogy a vizsgált kanadai régió vállalkozásai esetében ritkán fordulnak elő együttesen a belső és külső kapcsolatok, szétágazó a helyi gazdaság, ami azt jelenti, hogy bizonyos gazdasági szegmensek csak a régión kívüli, mások pedig csak a régión belüli piacokra irányulnak. Tehát a lokális szegmensek a nem lokálissal legfeljebb indirekt módon lépnek interakcióba.

Összességében, a beágyazódás szempontjából a tanulmány a vállalkozások közötti kooperáció fontosságát hangsúlyozza, különösen a helyi piacra irányuló vállalkozások esetében, ahol a változatos kapcsolatrendszer, a szektoron belüli és szektorok közötti beágyazottság versenyképességhez, ellenálló képességhez és fenntartható fejlődéshez vezet. A vidéki térségek gazdasági fejlődése szempontjából a beágyazottság minden szintje és formája fontos.

A vidékkép, a vidékről való felfogás szerepe a beágyazódási folyamatokban

Gary Bosworth és Joanie Willett (2011) tanulmányukban a vidéki életről való felfogás vidéki gazdaságfejlődésre gyakorolt hatását vizsgálják a ruralizáció jelenségén keresztül. A szerzők szerint a ruralizáció gazdasági fejlődést stimuláló hatása attól függ, hogy a vidékre költöző egyének milyen attitűdökkel rendelkeznek a fogadó közösséggel szemben. Amennyiben a vidékiség alacsonyabb színvonalat, a moderntől távoli életmódot jelent a beköltözők számára, amellyel nem akarnak azonosulni, nem valószínű, hogy dinamizmust fognak hozni a vidéki közösségbe. Ezzel ellentétben, ha a vidékre költözők beágyazódnak a helyi közösségbe, sokkal nagyobb eséllyel fognak új humántőkét jelenteni a helyi környezet számára. Ez a megközelítés az endogén vidékfejlesztés szemléletéhez igazodik, és segíti az integráció és a gazdasági tevékenységek közötti összefüggések megértését.

A tanulmány szerzői beágyazódáson a vállalkozás helyi gazdaságba való integrálódásának mértékét értik, nem csupán az elhelyezkedést. A helyi vállalkozások szempontjából a beágyazottság megkönnyítheti a hozzáférést olyan helyi erőforrásokhoz, mint az információ és társadalmi tőke (Jack és Anderson, 2002, Atterton, 2007). A helyi kultúrába való beágyazódásnak kettős előnye van: egyrészt segíti a másoktól való megkülönböztetést a globális folyamatokban, másrészt pedig a meglévő társadalmi tőkéhez való hozzáférés hozzájárulhat az újratermelődéshez és ilyen értelemben a fejlődéshez. A beágyazódás társadalmi és vállalkozói aktivitás (hálózatok, normák, bizalom, tudásinterakció) révén fejleszthető, ami meg-

könnyítheti a fenntartható fejlődés érdekében elengedhetetlen kooperációt és koordinációt.

A tanulmány mondanivalója a neo-endogén vidékfejlesztés képviselői nyomán (Lowe, Ray, Bosworth) azon alapszik, hogy a városról vidékre költözők, a vidék külső kapcsolatainak megerősítése révén endogén szereplőkké válhatnak. Fontos azonban figyelembe venni, hogy a helymarketingnek köszönhetően eltérések lehetnek a beköltözők vidékről alkotott elképzeléseiben, ami hatással van a fejlődési folyamatokra. Habár az elvándorlás által kialakult humántőke hiányosságait értelemszerűen pótolni lehet a városról vidékre költözők csoportjával, a szakirodalom kevésbé figyel az egyének motivációinak és attitűdjeinek fontosságára, egyszóval a beágyazódás mértékére, ami elengedhetetlen ebben a folyamatban. A tanulmány ezt a szakirodalmi hiányosságot igyekszik pótolni két régió példáján keresztül, amelyben a városról vidékre költözők motivációinak és attitűdjeinek elemzése révén a beágyazódás mértékének fontosságát szemlélteti.

A tanulmány a kvalitatív interjús adatfelvétel és a grounded theory módszert alkalmazza az identitás és a gazdaság közötti összefüggések beazonosítására. A szerzők 32 városról vidékre költöző lakos, vállalkozó és regionális fejlesztési szakemberrel készült interjú alapján arra a következtetésre jutnak, hogy azok a bevándorlók (különösen vállalkozók), akik határozott elképzelésekkel és vállalkozásalapítási célokkal érkeznek a vidéki területre, nagyobb valószínűséggel generálnak pozitív fejlődési folyamatokat, mint azok, akiket az idilli vidéki állapot vonz. Az utóbbiak továbbra is külső piacokra irányítják tevékenységeiket, a helyi sajátosságoktól független módon, valamint a vidéki életmódot nyaralásként, kikapcsolódásként fogják fel, a helyi társadalomba való integrálódás vágya nélkül. Tehát a bevándorlók csak a beágyazottság révén válhatnak olyan endogén fejlesztési szereplőkké, amelynek előnyeit a helyi közösség is élvezheti: munkahely létrehozás, együttműködés, tudáscsere.

Termelő szövetkezetek, közös döntéshozási stratégiák fontossága

Ana M. Moragues-Faus és Roberta Sonnino (2012) tanulmányukban három spanyolországi olívaolaj-termelő szövetkezet stratégiáinak összehasonlítása révén elemzik a társadalmi (bizalom, kollektív cselekvés) és a térbeli (helyhez való viszony) dimenziók kölcsönhatását és a beágyazódás jelentőségét a hálózatokon belül. A kulcsfontosságú élelmiszerlánc -szereplőkkel készült mélyinterjúk alapján

a szerzők azt a következtetést vonják le, hogy a társadalmi és térbeli dimenziók kölcsönhatásának lényeges szerepe van a kormányzási intézkedések kidolgozásában, ami meghatározza a termék minőségi jellemzőit. Ez egy új megközelítés a minőség, valamint a hely és hatalom közötti kapcsolat elemzésében, ami a beágyazódási és beágyazódás elmaradási folyamatok fontosságára hívja fel a figyelmet a vidékfejlesztésben. A tanulmány ugyanakkor amellett érvel, hogy a közös döntéshozási stratégiák hozzájárulhatnak a regionális gazdasági területek kialakulásához. Ebben a folyamatban fontos szerepe van az agrárközösségben beazonosítható szimbolikus tőkének, a bizalomnak és a hovatartozás érzésnek, ami tudatosan fejleszthető. Tehát a minőség kialakítási folyamatában lényeges funkciója van a termék és a hely közötti kapcsolatnak, ami formálja a hálózat működési mechanizmusait. A társadalmi és területi beágyazódás emellett hatással van a belső reprodukciós mechanizmusokra is, a bizalomra, a hovatartozás érzésére, ami meghatározza a jövőbeli vállalkozásokat és ennél tágabb értelemben a kialakított gazdasági tér koherenciáját.

A tanulmány ugyanakkor bebizonyítja, hogy a területi szempontból kevésbé beágyazott hálózatok is generálhatnak vidékfejlesztési előnyöket a régiók számára, ugyanis a külső kapcsolatépítési stratégiáik révén összekapcsolják a régiót távoli, de fontos piacokkal, amit a helyi termelők másképp nem tudnának elérni.

A kutatás összességében arra hívja fel a figyelmet, hogy a politikai intézkedéseknek támogatniuk kellene a termelőszövetkezetek térbeli kontextusban kézzelfogható kapcsolatainak megerősítését (tanúsítás, reklám terv). Továbbá a regionális kormányzás jobban kellene ösztönözze a hálózatok és szereplők közötti, kevésbé látható kapcsolatok kialakítását és működését. Ezáltal olyan koherens stratégiákkal rendelkező, regionális gazdasági terek alakulhatnak ki, amelyek fejlődési lehetőségeket jelentenek az élelmiszergyártók és más vidéki szereplők számára is.

A gazdálkodási hagyomány mint beágyazott, társadalmilag megépített, endogén fejlődési ciklus

Az európai mezőgazdaság utánpótlási válságban szenved, ami veszélyezteti a családi gazdálkodás és az ahhoz szorosan kapcsolódó vidéki közösségek fennmaradását is. Kutatók és politikai döntéshozók szerint a gazdálkodási hagyományt olyan tényezők határozzák meg, mint az iskolázottsági szint, a farm mérete,

jövedelmezőség, vállalkozástípus. Heike Fischer és Rob J. F. Burton (2014) tanulmányukban egy alternatív perspektívát kínálnak a gazdálkodást érintő változási folyamatok elemzésére. A szerzők 22 skót családi gazdaságban készült mélyinterjú alapján körvonalazzák az endogén öröklődési ciklusok fogalmát, ami az utód identitásának fejlődésén és a farm struktúráján alapszik. Ebben a megközelítésben az öröklődés egy társadalmilag megépített folyamat, ami az endogén ciklusok fejlődésén és fennmaradásán múlik, és politikai intézkedésekkel kevésbé ösztönözhető. A szerzők szerint az aktuális válság a gyermekkori szocializációs folyamatban bekövetkező töréssel magyarázható, ugyanis a nagy mezőgazdasági gépek, a biztonsági szabályozások és a kevesebb mezőgazdasági alkalmazott következtében a korai gyermekkorban kevesebb a kontaktus a gyermekek és a farm között.

A tanulmány összességében a gazdálkodási hagyomány fennmaradása és az örökös identitása kapcsán felhívja a figyelmet a farm és az örökös közötti kapcsolat, a korai szocializációs hatások fontosságára, valamint az eset-specifikusságra. Ez alapján a mezőgazdaság öröklődési folyamatának társadalmilag megépített természete van, és kevésbé racionális választás kérdése, ami gyengítheti a különféle politikai intézkedések hatását.

A közösség szerepe a helyi élelmiszerelőállítási rendszerek fejlődésében

A közvetlen piac, a termelő és a fogyasztó közötti direkt kapcsolat a helyi élelmiszerelőállítási rendszerek sajátossága. A helyi rendszert a globálistól ilyen értelemben ez a direkt kapcsolat és a bizalom különbözteti meg. C. Clare Hinrichs (2000) tanulmánya a társadalmi beágyazódás fogalmán keresztül elemzi a közvetlen mezőgazdasági piacokat, valamint a gazdaság és a társadalom közötti kapcsolatot. A szerző két típusú közvetlen mezőgazdasági piacot különböztet meg: a gazdálkodó piaca és a közösség által támogatott mezőgazdaság. A gazdálkodó piaca esetében szoros társadalmi kapcsolat van a gazdálkodó és a fogyasztó között, ami alapvetően az árucserén alapszik. A közösség által támogatott mezőgazdaság egy olyan alternatíva, ami a termelő piactól való függetlenedését idézi elő. Mindez szemlélteti, hogy a beágyazódás mértéke, a hatalom és a privilégiumok miként befolyásolhatják a helyi élelmiszerrendszerek életképességét és fejlődését.

Összegzés

A tanulmányban olyan szemléleti és módszertani megközelítések kerültek bemutatásra, amelyek a székelyföldi térségben jelzik a társadalmi beágyazódás lehetséges mutatóit:

- A közösségi mező fontossága a helyi fejlődési folyamatokban: helyi szereplők nyitottsága, rugalmassága, társadalmi szegmensek közötti egyensúly.
- A vállalkozások közötti kooperáció, változatos kapcsolatrendszer, szektorokon belüli és szektorok közötti beágyazódás.
- A városról vidékre költözők mint endogén fejlesztési szereplők a beágyazódás révén
- A termelőszövetkezetek térbeli kapcsolatainak megerősítése, informális kapcsolatok kialakításának támogatása regionális kormányzási szempontból.
- Az örökös identitásának szerepe a gazdálkodási hagyomány fennmaradásában, a mezőgazdaság fennmaradásának társadalmilag megépített, politikai intézkedésekkel kevésbé befolyásolható természete.
- A termelő és a fogyasztó közötti társadalmi kapcsolat szerepe a helyi élelmiszerrendszerek életképességének fennmaradásában és fejlődésében.

Ezek a megközelítések a társadalmi beágyazódás konkrét gyakorlatának és dinamikájának megragadásában és elemzésében nyújtanak fontos támpontot. Meglátásunkban a társadalmi beágyazódás kutatása azért fontos, mert támogatni tudja a szakpolitikai tervezést a spontán beágyazódási folyamatok erősítésében és generálásában. Az agrárinnováció témában végzett eddigi kutatásaink eredményei alapján a szakpolitikai koncepció által kidolgozott konkrét támogatási programok gyakorlására az innovatív agrárvállalkozók jelentik az ideális célcsoportot, ugyanis ezek az egyének minden szinten érzékelik a társadalmi beágyazódás szükségességét. Ez azért van így, mert az innovatív agrárszereplők működésükkel társadalmi innovációt generálnak.

Irodalomjegyzék

Bosworth, G. – Willett, J. (2011): Embeddedness or Escapism? Rural Perceptions and Economic Development in Cornwall and Northumberland. In: Sociologia Ruralis, 51/2.

Domus Szülőföld Pályázat (2016): Helyi elitek szerepe a helyi fejlesztésben. (Témavezető: Dr. Biró A. Zoltán. Munkatársak: Sárosi-Blága Ágnes, Székely Kinga Katalin, Silló Ágota). Zárótanulmány, kézirat.

Fischer, H. – Burton, R.J.F. (2014): Understanding Farm Succession as Socially Constructed Endogenous Cycles. In: Sociologia Ruralis, 54/4.

Floysand, A. – Sjoholt, P. (2007): Rural Development and Embeddedness: The Importance of Human Relations for Industrial Restructuring in Rural Areas. In: Sociologia Ruralis, 47/3.

Granovetter, M. (1985): Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness. In: American Journal of Sociology, 91/3.

Hinrics, C.C. (2000): Embeddedness and local food systems: notes on two types of direct agricultural market. In: Journal of Rural Studies, 16.

Johannison, B., Ramirez-Parcillas, M., Karlsson, G. (2002): The institutional embeddedness of inter-firm networks: leverage for business creation. In. Entrepreneurship and Regional Development, 14.

Laki, L. – Biró A. Z. (2001): A globalizáció peremén. Kunhegyes térség és a Csíki-medence az ezredfordulón. MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest

Moragues-Faus, A.M. – Sonnino, R. (2012): Embedding Quality in the Agro-food System: The Dynamics and Implications of Place-Making Strategies in the Olive Oil Sector of Alto Palancia, Spain. In: Sociologia Ruralis, 52/2.

Murdoch, J. (2000) Networks: A New Paradigm of Rural Development? Journal of Rural Studies. Vol. 16/4, p. 407–419.

Ploeg, J.D. van der et al. (2000): Rural Development: From practices and Policies towards Theory. In Sociologia Ruralis, Vol. 40, Number 4, 391-408. p.

Ray, C. (1998): Culture Economies: a perspective on local rural development in Europe. Centre for Rural Economy: Newcastle

Shucksmith M. (2010) Disintegrated Rural Development? Neo-endogenous Rural Development, Planning and Place-Shaping in Diffused Power Contexts. Sociologia Ruralis. 50(1):1–14.

Young, N. (2010): Business Networks, Collaboration and Embeddedness in Local and Extra-local Spaces: The Case of Port Hardy, Canada. In: Sociologia Ruralis, 50/4.

Ward N. (2002) Integrated Rural Development – a review of the literature, Centre for Rural Research, University of Trondheim. p. 62.